

Тема 2.

Філософія стародавнього сходу

КЛЮЧОВІ ТЕРМІНИ І ПОНЯТТЯ

- **ТРАДИЦІОНАЛІСТСЬКИЙ ТА ПРОГРЕСИСТСЬКИЙ ТИП ЦИВІЛІЗАЦІЇ** - характеристики цивілізацій за їх фундаментальними ціннісними установками, запропоновані Рене Геноном: традиціоналістка цивілізація цінує традицію і обернена скоріше до минулого, прогресистська цивілізація цінує новачіі і більше орієнтована на майбутнє. Традиціоналістські орієнтації характерні для східних цивілізацій, прогресистські - для західних.
- **ДУХОВНИЙ КАНОН ЖИТТЯ**, або канонічне джерело у межах деяких, переважно традиціоналістських цивілізацій - збірка найдавніших, освячених авторитетом, часом і традицією переказів, настанов на життя, міфів, розповідей про богів або божественні об'явлення, що виконує роль нормативу - регулятора життєдіяльності людей в усіх сферах суспільного життя («веди» у Стародавній Індії, «П'ятикнижжя» у Стародавньому Китаї, «Коран» - у мусульманських країнах).
- **САНСАРА** - зафіксовані в текстах «Вед» давньоіндійські уявлення про переселення душі з тіла в інше при його смерті; душа, на відміну від тіла, вважається безсмертною. Подальше для душі втілення може підносити або знижувати статус попереднього життя залежно від добрих або поганих вчинків людини. Вже в давні часи сансара була усвідомлена скоріше в негативних оцінках, ніж позитивних; нескінченне блукання душі поставало як лише накопичення страждань. Тому в середині I тисячоліття до Р.Х. у Стародавній Індії виникли духовні течії (або рухи), що шукали шляхів подолання сансари.
- **КАРМА** - в уявленнях про сансару - закон універсального причинного зв'язку, згідно з яким все, що здійснює душа під час її актуального існування у певному тілі, становить її життєвий контекст; нічого не губиться, нічого не зникає, тому все погане і все добре впливає на долю душі в її подальших втіленнях.
- **МОКША** - стан вічного щастя і блаженства, якого можуть досягнути ті душі, які у своїх "життєвих втіленнях запобігли зла. чинили лише благодіяння
- **БРАХМАН** — у давньоіндійських уявленнях про світ єдиний духовно-інтелектуальний початок світу.

- АТМАН-індивідуальні, конкретні виявлення брахмана.
- ДАО - вихідне поняття філософії даосизму і дуже важливе для духовної культури Китаю. Ієрогліф, що позначає "дао ", поєднує знак людини і так шляху, але це розуміння людського шляху набуває у даосизмі всеохоплюючого смислу; весь Космос постає упорядкованим саме таким чином, що він припускає буття людини та певний тип її поведінки. Отже, "дао " - закон буття, початок Космосу, життєва доля людини і тс. що повинно бути основою правильного людського мислення.
- НЕБО І ЗЕМЛЯ - у давньокитайських уявленнях про світ - універсальні сутності, що виконують оцінні та орієнтовні функції; небо - це сфера чистих, ідеальних, правильних, вічних рухів та явищ, земля - сфера змішаних, часткових, кінцевих, неправильних рухів та явищ. Життя людини відбувається у проміжку між Небом та Землею, тому людина розглядається причетною як до ідеального, так і до хаотичного. Самоназва Стародавнього Китаю - «Піднебесна країна».